

Egyetemi és főiskolai színhátszók Szegeden

Ha Magyarországon van hagyománya az egyetemi színhátszónak, akkor az elsősorban szegedi hagyomány. 1940-ben Szent-Györgyi Albert rektorsága idején Sik Sándor professzor támogatásával, Paku Imre elnökletével jött létre a Szegedi Egyetemi Ifjúság Színhátszó Társasága, a SZEISZT; létrehozója, majd rendezője ifj. Horváth István volt. Munkásságát néhány sárospataki angol nyelvű előadás, a szegedi diák-Hamlet és néhány tanulmány, jegyzet őrzi csupán. Tragikus körülmények között halt meg: a Hamlet-dráma Gertrudjához fűződő szerelme Romeo sorsát adta meg neki. Ifj. Horváth István századunk egyetemi diákszínhátszásának, a legjobb értelemben vett amatőrizmusnak kiemelkedő alakja. (Ő a kazincbarcikai országos fesztivál névadója.) Az ő nyomdokain halad a Szegedi Egyetemi Színház, az ő szellemét idézi az egyetemi és főiskolai színhátszók kétvétenkénti szegedi fesztiválja.

Az 1972-es szegedi fesztivál színvonalában, sokszínűségében sokkal

többet nyújtott az előzőnél. „Szellemileg felnőtté vált” a mozgalom — írja Koltai Tamás. Ahány műfaj, stílus, törekvés felbukkant ezen a szemlén, ugyanannyi található a mozgalom egészében is.

A harmincegy-néhány csoportból a rendezők huszonegyet hívtak meg, s húsz meg is jelent. A húsz együttesből hat aranyérmes, kettő-kettő ezüst-, illetve bronzérmes kapott, s kiadtak két dicsérő oklevelet is. Az általános kép kedvező kiegyenlítő-dést mutat. Akárcsak a mozgalom egészében, itt is megszűnt a néhány kiemelt csoport kiváltságos helyzete, mely után a középhad szürke, de nagyszámú serege bandukolt. Ahogy Kazincbarcikán a híres tatabányai Bányász Színház és az addig ismeretlen mágócsi színhátszó csoport egyaránt kiemelkedőt nyújtott, úgy itt Szegeden is a nagy múltú Universitas vagy a Szegedi Egyetemi Színház mellett méltán nyert aranyérmes az eddig kevésbé ismert debreceni Főnix együttes.

Ahogy januárban Kazincbarcika meghozta a „Kukabúvárok”, a „Macinott úr”, a „Négerék imája” kiugró sikerét, úgy Szegeden is nagy jelentőségű produkciók kerültek színre. Félve bár a nagy szavaktól, mégis írjuk: Szegeden láttunk néhány olyan produkciót, melyek után többé nem lehet már úgy játszani, ahogy eddig lehetett. E produkciók rangot jelentenek, és színvonalat diktálnak az egész mozgalom számára. Ilyen a Budapesti Műszaki Egyetem SZKÉNÉ színházának „Aucasin és Nicolette” című ófrancia szép-története, mely Keleti István játékoskosságot, mesét és életbölcseletet ötvöző rendezésében a mesterségbeli tudás maximumát jelenti. Ilyen a Szegedi Egyetemi Színház „Örök Elektra” előadása, melyben Paál István és Veres Miklós fittyet hány minden eddigi szerkesztési dogmának; Szophoklész-től Gyurkóig, Antigóné-adaptációval és saját szava-

ikkal szerkesztik össze az „Örök Elektra”-t. Paál István rendező „kegyetlen” színházat alkot minden konvenciónak ellentmondva, s ugyanakkor mégis döbbenetes hatásokat elérve. Úgy tesz erőszakosan (sőt néhol erőszakoltan) részesévé az előadásnak, hogy megfoszt két eddig elkerülhetetlen motívumtól: az előadás kezdetének és befejezésének pillanatától. Ilyen a Budapesti Műszaki Egyetem Vári Irodalmi Színházának „Tapéta és árnyék” című Weöres-műsora, mely — Debreczeni Tibor szerkesztésében és rendezésében — a szerkesztett irodalmi műsor új lehetőségeit kutatja. Az együttes gesztus, szó, ritmus, dallam és szünet újjáélt rendszerében jeleníti meg a verseket, s arra kényszeríti a nézőt, hogy értse az új jelrendszert, vagy legalábbis új és új asszociációs láncolatokat indít el benne.

A „csak jó” produkciók is — mint a miskolciak szatirikus „Kínpada”, a debreceni Főnix folklór-műsora, a gödöllőiék jellegzetesen diákszínházi ösbemutatója Eörsi Istvánnak „A megmentett város” című játékából — rangot adtak a szegedi fesztiválnak s az egész amatőrmozgalomnak.

A viták értők és érettek voltak. Néhány túlzó hang ellenére a jószándék, az elemző segíteni akarás szelleme hatotta át őket. Az egyetemi és főiskolai színhátszás igényli, hogy létesüljön szakbizottság, mely szakmai tanácsból műszaki segítségig mindenben támogatná a rászorulókat. Sürgős tennivalóként jelölték meg az egyetemi színházszervezők továbbképzésének megszervezését. Állandóan napirenden volt a mozgalom egységének problémája. Nincs külön egyetemi és főiskolai amatőr mozgalom, de van magyar amatőr színhátszás, melynek része a diákművészet, s néhány kiváló produkciójával az élmezőnyhöz tartozik